

Basilio Lacort, Nafarroa berriaren bila eskumikatua

BERA (NAFARROA), 1851KO EKAINAREN 15A. Basilio Lacort Larralde militar eta kazetaria jaio zen. Ama bertakoa zuen; aita Huescako zen jaiotzez, eta guardia zibila bizibidez. 14 urte zituela aitaren lanbideari ekin zion eta Elizondon hasi zen lanean. Berehala monarkiaren aurkako konspirazioetan nahastu zen, eta jarduera horrek kartzela behin baino gehiagotan zapaltzea ekarri zion nerabeari.

1870ean Juana Goñi Lizeagarekin ezkondu zen, eta Amadeo Saboiakoa buru zuen Espainiako gobernu errepublikarrari leial izateko zina eginda, azken gerra karlistan parte hartu zuen: Dantxarineariko zubian, Astigarragan, Allon eta Arellanon borrokatu zen, besteak beste. 25 urterekin, hainbat ohore-domina eta armadako teniente gradua lortuta, Kubako Gerra Txikira bidali zuten, baina gaixotasun bat medio, urtebete eskas eta gero itzuli zen. 1883an Badajozeko altxaldi errepublikazalean parte hartu zuen. Jazarraldiaren porrotak erbestera eramango zuen; Portugalera lehenik, Frantziara gero eta, azkenik, Aljeriara.

1887ko uztailean, amnistia eta, beraz, itzultzeko baimena eskuratuta, Madrilera joan zen lehenik, Ruiz Zorrillaren *El País* egunkarian lan egiteko, eta ondoren Iruñean kokatu zen.

1898. urtean *El Porvenir Navarro* astekaria sortu zuen. Hasieratik nabarmena zen kleroaren eta karlismoaren aurkako jarrera, baina irakurleek gogo onez hartu zuten nonbait, hasierako 500 aleko argitaraldia bikoiztu behar izan baitzuten berehala. Hurrengo urtean, Iruñeko gotzain Antonio Ruiz-Cabalek agerkaria irakurtzea debekatu zuen, bekatu larria, heresia ia, omen zelako. Urte berean, 1899ko azaroaren 14an, José López Mendoza izendatu zuten hiriko gotzain eta bere aurrekoa baino are zorrotzagoa izan zen Lacorten hedabidearekin. Lacort bera *nominatium* eskumikatzeaz gain, *El Porvenir Navarro* idazten, sustatzen, editatzen, saltzen eta irakurtzen zuten orori zabaltu zion eskumikua. Erabaki mundutarrez, aldiz, Genaro Pérez

Basilio Lacort Larralde (1851-1908).

Moso gobernadore zibila arduratu zen; abenduaren 8an astekaria itxiarazi zuen.

Gobernu Zibilak berehala beste aldizkari bat zabaltzeko baimena eman zion Lacorti, ordea. Mende berriarekin batera abiatu zen *La Nueva Navarra* astekaria. Eta 1900. urtean amaitzear zela haren arerioa argitaratu zen lehenengoz: Benito Valenciak zuzendutako *La Vieja Navarra* integrista. Bi hedabideen arteko eztabaida eta liskarrak larritu zirenean, gotzainaren erabakia ez zen batere originala izan: Basilio Lacort bigarrenez eskumikatu zuen.

1908ko uztailaren 5ean hil zen. Diotenez, hiltzerian zela López Mendozaren bisita jaso zuen, iraganaz damu zedin eskatuz. Lacortek ezetz esan omen zion.

1931n, lehen udal errepublikarrak beratarren izena ipini zion egun San Fermin kalea denari, baina 1936an frankistek, kalearen izena aldatzeaz gain, Lacorten hilobia txikitu zuten.

1970eko hamarkadan Jose Joaquín Arazuri mediku eta historialari iruindarrak hiriko kaleetako 1.168 argazki zahar bildu zituen. Horietako batean Corpus Christiko prozesioa ageri da San Anton kalean, eta apaiza Guztiz Santuaren irudia auto batean sartzen ari da; irudi sakratuak ondo estalita eta babestuta igaro behar baitzuen Basilio Lacort bekatariaren etxe paretik. ■

Arrastoak

Giotto: egunez margotu, gauez zizelatu

GIOTTO DI BONDONE (1267-1337), Giotto izen hutsez ezaguna, Bepizkundeko artista nagusietakoa izan zen. Itxuraz, bere autoerreturua han eta hemen sartzeko joera zuen, baina adituek ez dute haren freskoetan artistaren aurpegia identifikatu. Garaiko kroniken arabera, Giotto itsusia izan arren, emakume eder bat maitemintzea lortu zuen eta seme-alaba mordoa izan zuen, aita bezain itsusiak, Dante Alighieriri jaramon eginez gero behintzat. Kopuru zehatza ez dakigu, hiltzean sei bizirik zeudela besterik ez.

Behin, Florentziako noble bat Giottoren tailerrera joan zen enkargu bat egitera. Haur andanak harrera egin zionean, “maisur, zein dira haur hauek guztiak?” galdetu omen zion margolariari. “Nire seme-alabak dira, jauna”, erantzun zuen. “Guzti-guztiak? Ezinezkoa dirudi”. Orduan, Giottok hone-laxe esan zion: “Jauna, nik egunez margotu egiten dut, eta gauez zizelatu”. ■

Giottoren Kristo hilari erosta freskoaren xehetasuna, Scrovegni kaperan (Padua).